

A civil szervezetek működése a veszélyhelyzet idején

A veszélyhelyzet idején a civil szervezeteknek is tilos olyan közgyűléseket, elnökségi, kuratóriumi, felügyelő bizottsági stb. üléseket tartani, amelyeken a tagok személyesen vesznek részt. Az 502/2020. (XI. 16.) Korm. rendelet azonban rendezi, hogy a jogi személyek, köztük a civil szervezetek miként őrizhetik meg a működőképességüket. E jogszabály tartalmazza, hogy milyen módon tudnak működni, döntéseket hozni az egyesületek, alapítványok döntéshozó, ügyvezető és más testületei, illetve meddig maradnak érvényben a veszélyhelyzet idején lejáró tisztségviselői megbízatások.

A döntéshozó szervekre vonatkozó szabályok

I. Amikor a járványhelyzet nem gátolja a döntéshozatalt

Az alapítvány egyedüli alapítóját, vagy az alapítói jogokat egyedül gyakorló személyt a járvány miatt bevezetett korlátozások nem zárják el az alapítói jogok gyakorlásától. Ezen alapítót a rendelet annyiban érinti, hogy az általuk írásban hozott határozatokat e-mail útján is közölhetik az alapítvány ügyvezető és más szerveivel. Illetve, ha úgy gondolják, akkor élhetnek azzal a lehetőséggel is, hogy pl. a döntések előkészítése kapcsán írásban vagy elektronikus hírközlő eszközt használva egyeztetnek az alapítvány ügyvezető/felügyelő szervével. (Ismerünk pl. olyan alapítványt, amelynek alapítója a kuratórium tagjainak jelenlétében hoz határozatokat. Ettől a gyakorlattól nem feltétlenül kell eltérni. Ez megoldható elektronikus eszközökkel, illetve az alapító kikérheti a kuratórium véleményét írásos formában, levél, e-mail formájában.)

II. Amikor a járványhelyzet miatt nem ülhetnek össze a döntéshozók

Az egyesület, szövetség esetében a közgyűlés/küldöttgyűlés ülését tilos személyes jelenlét mellett megtartani. Az alapítványok esetében ugyanígy tilos több alapítónak, illetve az alapítói jogokat közösen gyakorlóknak személyes jelenléttel megvalósuló ülésen (az alapítók gyűlésén) döntést hozni. A rendelet az egyesületi és alapítványi döntéshozó szervek testületi döntéseinek meghozatalára két lehetőséget kínál fel:

1. az adott szerv ülése megtartható, ha azon a tagok elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével vesznek részt. Ez az ún. elektronikus személyes jelenlét mellett megtartott ülés, amikor az adott döntéshozó, ügyvezető szerv tagjai valamilyen elektronikus hírközlő eszközt/alkalmazást használva azonos időben, egymással kommunikálva vesznek részt az adott szerv ülésén.
2. az ügyvezetés kezdeményezésére a testület ülés tartása nélkül is hozhat határozatot. Ez az ún. írásos szavazás. Az ülés tartása nélküli határozathozatal során az adott szerv tagjai e-mail, postai levelezés, fax, stb. útján írásban adják le a szavazataikat az adott tárgyban.
Amikor azonban nincs mód sem az elektronikus személyes jelenléttel megtartott ülésre, sem az írásos szavazásra, akkor szigorú feltételek mellett és bizonyos ügyeket érintően lehetőség van arra, hogy a döntéshozó szerv helyett a szervezet önálló képviseleti joggal rendelkező (a munkáltatói jogokat is gyakorló) vezető tisztségviselője hozzon határozatot.

A szervezet tagjainak számától is függ, hogy miként kell döntést hozni:

1. Az alapítvány egyedüli alapítóját, vagy az alapítói jogokat egyedül gyakorló személyt a járvány miatt bevezetett korlátozások nem zárják el az alapítói jogok gyakorlásától. Ha a szervezetnek

egy alapítója van, illetve az alapítói jogokat egy személy gyakorolja, akkor alapító írásban határoz, és a döntés az ügyvezetéssel való közléssel válik hatályossá.

2. Ha a jogi személy tagjainak száma 2-5 fő és a döntéshozó szerv határozatképessége előre láthatóan ily módon biztosítható és valamennyi tag részt tud venni az adott döntéshozatalban: az ülést elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával kell megtartani vagy írásbeli döntést kell hozni.
3. Ha a jogi személy tagjainak száma 6-10 fő: a szavazatok többségével rendelkező tagok kérhetik az ülés elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával való megtartását vagy az írásbeli döntéshozatalt.
4. Ha a jogi személy tagjainak száma több, mint 10 fő: az elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével tartott ülést vagy az ülés tartása nélküli döntéshozatalt az ügyvezetés jogosult kezdeményezni.

Ha jogi személy több tagból áll, de a rá vonatkozó a 2-4 pontok szerinti – szabályokat nem tudja teljesíteni, akkor lehetséges, hogy az ügyvezetés vegye át ideiglenesen és korlátozott ügykörben a döntéshozó testület jogkörét.

A döntéshozó szerv döntéseinek meghozatala elektronikus személyes jelenléttel

Az elektronikus személyes jelenlét lehetőségével a civil szervezetek eddig is élhettek, ha ezt szabályozta a létesítő okiratuk. Most minden szervezet élhet a lehetőséggel, nincs szükség hozzá a létesítő okirat ilyen jellegű rendelkezésére, de be kell tartaniuk a rendeletben foglaltakat. Azoknak a szervezeteknek, amelyek ezt kérdést korábban saját maguk szabályozták – de a létesítő okiratban szereplő szabályok eltérnek a rendeletben szereplőktől – a vészhelyzet idején nem a létesítő okiratban, hanem a rendeletben szereplő szabályokat kell követniük. Az elektronikus hírközlőeszköz igénybevételével megtartott üléseken az alábbi szabályokat kell betartani:

1. A döntéshozó szerv (közgyűlés, küldöttgyűlés, az alapítók gyűlése és a kuratórium) tagjának nincs lehetősége személyes részvétellel megvalósuló ülést, illetve határozathozatalt kezdeményezni. Ez még azokra az ülésekre is vonatkozik, amelyeket még a rendelet hatályba lépés előtt hívtak össze.
2. Az ülések nyilvánosságára vonatkozó követelményt nem kell alkalmazni (a közhasznú szervezeteknek sem).
3. A napirendre vonatkozó részletes tájékoztatás nem mellőzhető. A napirendről előzetesen olyan részletességgel kell tájékoztatást adni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák, sőt a határozat tervezetét is közölni kell velük.
4. Ha vannak ilyen szervek, akkor a felügyelőbizottság tagjának és az állandó könyvvizsgálójának tájékoztatására és a döntéshozó szerv ülésén való részvételére a tagokkal azonos módon kell lehetőséget biztosítani. (Bár a rendelet nem szól a tiszteletbeli és pártoló tagokról, de nem is oldja fel e különleges jogállású egyesületi tagok meghívásának, tájékoztatásának kötelezettségét!)
5. Az egyesület/alapítvány/szövetség szervei az írásbeli jognyilatkozatokat – ideértve a döntéshozó szerv működésével összefüggő okiratokat (pl. a meghívót) a papíralapú közlés helyett e-mail útján is megküldhetik a tagnak. De ebben az esetben:
 - vagy minősített elektronikus aláírással,
 - vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással,

- vagy elektronikus bélyegzővel, illetve ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatással való hitelesítéssel aláírva kell a jognyilatkozatokat, okiratokat a tag elektronikus levelezési címére (e-mail) is megküldeni. Mi ezt ajánljuk, mert a <https://niszavdh.gov.hu> oldalon az ügyfélkapu használatával, ingyenesen és gyorsan lehet dokumentumhitelesítést végezni.
6. Meg kell határozni az igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket és informatikai alkalmazásokat és ezekről természetesen tájékoztatást is kell adni. A rendelet az „elektronikus jelenlét kapcsán nem tér ki arra, hogy milyen eszközöket/csatornákat lehet használni. De a rendelet nem változtat azon a civil törvényben (a nonprofit vállalkozások esetében a Ptk-ban) megjelenő követelményen, hogy az elektronikus hírközlő eszköz közvetítésével tartott ülésen elhangzottakat, és a meghozott határozatokat úgy kell rögzíteni, hogy azok utóbb is ellenőrizhetők legyenek. Erre pedig figyelni kell, nem mindegy milyen programot, applikációt használunk;
 1. Ha a jogi személy ügyvezetése a tagokat (képviselőiket) személyesen nem ismeri, meg kell határozni a személyazonosság igazolásának módját. Arra sincs szabály, hogy ez miként és milyen eszközök útján történhet, de biztos, hogy az azonosításhoz szükséges, hogy az érintett személy arcát és egy fényképes igazolványát egy képernyőn lássa az azonosítást végző személy. Illetve fontos az is, hogy azonosítás folyamatát rögzíteni lehessen. A területi ügyvédi kamarák egyebek között a Skype, a Google Meet, a Microsoft Teams szolgáltatást ajánlják.
 2. Az ülést az erre kijelölt vezető tisztségviselőnek kell levezetnie, és neki kell elkészíteni a döntéshozó szerv ülésének jegyzőkönyvét;
 3. A jegyzőkönyvben rögzíteni kell az ülés megtartásának körülményeit is;
 4. Jelenléti ívet nem kell készíteni, azonban a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell az ülésen elektronikus hírközlő eszköz útján részt vevő tagok adatait (legalább név, lakcím vagy jogi személy tagok, alapítók esetében székhely);
 5. A jegyzőkönyvet az ülést levezető vezető tisztségviselő írja alá.

A döntéshozó szerv határozathozatala ülés tartása nélkül

A veszélyhelyzet idején azok a szervezetek is élhetnek ülés tartása nélküli határozathozatal lehetőségével, amelyeknek alapszabálya/alapító okirata ezt a lehetőséget korábban nem tartalmazta. Azoknak a szervezeteknek, amelyek létesítő okirata lehetővé tette az ülés tartása nélküli határozathozatalt, most figyelniük kell arra, hogy nem a létesítő okiratuknak, hanem a rendeletnek kell, hogy megfelelniük. Az ülés tartása nélkül történő (írásos) határozathozatal esetében az alábbi szabályokat kell betartani:

1. A döntéshozó szerv (közgyűlés, küldöttgyűlés, az alapítók gyűlése és a kuratórium) tagjának nincs lehetősége személyes részvétellel megvalósuló ülést, illetve határozathozatalt kezdeményezni. Ez még azokra az ülésekre is vonatkozik, amelyeket még a rendelet hatályba lépés előtt hívtak össze.
2. Az ülések nyilvánosságára vonatkozó követelményt nem kell alkalmazni (a közhasznú szervezeteknek sem)
3. A napirendre vonatkozó részletes tájékoztatás nem mellőzhető. A napirendről előzetesen olyan részletességgel kell tájékoztatást adni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák, sőt a határozat tervezetét is közölni kell velük.
4. Ha vannak ilyen szervek, akkor a felügyelőbizottság tagjának és az állandó könyvvizsgálójának tájékoztatására és a döntéshozó szerv ülésén való részvételére a tagokkal azonos módon kell

lehetőséget biztosítani. (Bár a rendelet nem szól a tiszteletbeli és pártoló tagokról, de nem is oldja fel e különleges jogállású egyesületi tagok meghívásának, tájékoztatásának kötelezettségét!)

5. Az egyesület/alapítvány/szövetség, közalapítvány stb. szervei az írásbeli jognyilatkozatokat – ideértve a döntéshozó szerv működésével összefüggő okiratokat (pl. a meghívót) a papíralapú közlés helyett e-mail útján is megküldhetik a tagnak. De ebben az esetben:
 - vagy minősített elektronikus aláírással,
 - vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással,
 - vagy elektronikus bélyegzővel, illetve ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatással való hitelesítéssel aláírva kell a jognyilatkozatokat, okiratokat a tag elektronikus levelezési címére (e-mail) is megküldeni. E követelménynek a civil szervezetek is meg tudnak felelni. A <https://niszavdh.gov.hu> oldalon az ügyfélkapu használatával, ingyenesen és gyorsan lehet dokumentumhitelesítést végezni.
6. A szavazat megküldésére legalább 15 napot kell biztosítani.
7. Az ülés tartása nélküli döntéshozatal csak akkor lehet eredményes, ha legalább annyi szavazásra jogosult tag vissza küldi a szavazatát, mint amennyinek meg kellett volna jelennie a „normál”, személyes jelenléttel tartott ülésen, (1. példa: egy 10 fős egyesület esetében legalább hat főnek kell szavaznia, és akkor tud a határozatot hozni, ha közülük négyen egyformán szavaznak. 2. példa: a 3 fős kuratórium akkor tud határozatot hozni, ha legalább 2 kurátor megküldi a szavazatát, és legalább ketten egyformán szavaznak.)
8. Az ügyvezetésnek (praktikusan ez az elnök) a szavazásra megszabott határidő utolsó napját követő három napon belül – ha valamennyi tag vagy alapító szavazata ezt megelőzően érkezik meg, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napjától számított három napon belül kell megállapítani a szavazás eredményét.
9. A határozathozatal napjának a szavazási határidő utolsó napját, ha valamennyi szavazat korábban beérkezik, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napját kell venni.
10. Az ügyvezetésnek az eredményes szavazást követően három napja van arra, hogy közölje az eredményt a tagokkal vagy az alapítókkal.
11. A tag a döntéshozó szerv ülésének összehívását vagy az elektronikus hírközlő eszköz útján való megtartását nem kezdeményezheti,
12. A tag szavazata akkor érvényes, ha abból egyértelműen megállapítható a tag személye (név, lakóhely vagy székhely, szervezet esetén képviselőjének neve).
13. A szavazatnak tartalmaznia kell a határozattervezet megjelölését – több határozati javaslat esetén a határozattervezetek sorszámát és az arra adott szavazatot.
14. A tag a szavazatát e-mail útján is megküldheti. Figyelni kell azonban arra, hogy más szabályok vonatkoznak a magánszemélyekre és a jogi személyekre. A magánszemély tagok esetében a tag azonosíthatóságához szükséges adatokat (név, lakóhely) kell tartalmaznia az e-mailben, postai úton vagy egyéb módon küldött írásos szavazatnak.
15. A jogi személy tagok esetében a szavazat hitelesítése körülményesebb lehet. A szavazatokat
 - vagy minősített elektronikus aláírással
 - vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással
 - vagy ezek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés szolgáltatással lehet hitelesíteni. E követelménynek a civil szervezetek tagjai is meg tudnak felelni. A <https://niszavdh.gov.hu> oldalon az ügyfélkapu használatával, de ingyenesen és gyorsan lehet dokumentumhitelesítést végezni.

A döntéshozó testület ülésének, illetve ülés tartása nélküli határozathozatalának helyettesítése az ügyvetés döntése által

Ha elektronikus hírközlő eszközök használatával, illetve ülés tartása nélkül történő döntéshozatalnak nem állnak fenn a feltételei, akkor szigorú keretek között a szervezet ügyvezetése gyakorolhatja a döntési jogokat. Az ügyvezetés alatt itt a szervezet önálló képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselőjét kell érteni. Ha több önálló képviseleti joggal rendelkező tisztségviselő van a szervezetnél, akkor azt kell ügyvezetőnek tekinteni, aki a munkáltatói jogokat gyakorolja. Tehát a döntési jogkört ilyenkor nem egy másik testület, hanem egy (jogi vagy természetes) személy veszi át, akit, illetve amelynek képviselőjét nem korlátozzák a gyűlések, ülések tartására vonatkozó intézkedések. Az ügyvezetés (ez alatt a civil szervezeteknél általában egyesületi/kuratóriumi elnököt kell érteni) csak a vészhelyzet idejére és csak bizonyos ügyekben veheti át a döntési jogot.

Dönthet:

1. a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásáról,
2. az adózott eredmény felhasználásáról
3. a döntéshozó szerv hatáskörbe tartozó, de a jogi személy törvényes működésének fenntartásához szükséges ügyekben,
4. a veszélyhelyzet miatt kialakult helyzet kezeléséhez szükséges ügyekben,
5. valamint az észszerű és felelős gazdálkodás körében felmerülő halaszthatatlan ügyekben. Ám itt a rendeletben szereplő korlátozásokat be kell tartani!

Azokra az esetekre, amikor az ügyvezetés hozhat döntést a döntéshozó szerv helyett, szigorú szabályokat tartalmaz a rendelet. Ezek egyfelől korlátozzák azon ügyek körét, amelyekben az ügyvezetés hozhat határozatot. Másrészt vannak olyan korlátok, amelyek a tulajdonosok, civil szervezetek esetében a tagok, alapítók érdekeit védik. S végül, de nem utolsósorban, egyes szabályok az ügyvezetés elvárható gondosságát és felelősségét rendezik.

Az ügyvezetés korlátozottan hozhat határozatot a jogi személy létezésével, vagyonával, működési alapjaival kapcsolatos kérdésekben. Így:

1. az ügyvezetés a létesítő okiratot nem módosíthatja, kivéve, ha arra a veszélyhelyzet ideje alatt hatályba lépő jogszabály rendelkezése alapján van szükség,
2. az ügyvezetés nem dönthet a jogi személy jogutód nélküli megszűnéséről,
3. az ügyvezetés nem dönthet a szervezet átalakulásáról, egyesüléséről vagy szétválásáról nem és nem hozhat határozatot a folyamatban lévő átalakulásban, egyesülésben vagy szétválásban a döntéshozó szerv hatáskörébe tartozó kérdésben,
4. az ügyvezetés a korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság esetén a jegyzett tőke leszállításáról nem dönthet (ez a civil szervezeteket nem, de a nonprofit vállalkozásokat érinti),
5. pótbefizetésről vagy egyéb tőkepótlásról csak akkor dönthet, ha az a tagok jogi személyben fennálló részesedése mértékét nem érinti és a pótbefizetésre vagy egyéb befizetésre kötelezettek ehhez előzetesen írásban hozzájárulnak. (Ez nagyon kevésbé érinti a civil szervezeteket, de kivételek lehetnek).

Léteznek olyan döntéshozatali korlátok is, amelyek a „tulajdonosi” érdekek védelmét szolgálják. A számviteli törvény szerinti beszámoló könyvvizsgálata pl. elvégezhető akkor is, ha beszámolóról az a döntéshozó szerv helyett az ügyvezetése határoz. Érvényes az a szabály is, hogy ha a jogi személynél felügyelőbizottság működik, az ügyvezetés is csak a felügyelőbizottság írásbeli jelentésének birtokában dönthet a beszámolóról.

Az ügyvezetése köteles – a rendelkezésére álló elektronikus hírközlő eszköz vagy más személyazonosítást lehetővé tevő elektronikus eszköz segítségével – megtenni mindent annak érdekében, hogy a döntéshozó szerv tagjai a döntéshozatallal összefüggő tájékoztatást és okiratokat megkapják, valamint, hogy a meghozott döntésekről tájékoztatást kapjanak. Az ügyvezetésének a döntéshozó szerv helyett meghozott döntése a döntéshozó szerv határozatának minősül, és a rendelet eltérő rendelkezése hiányában végrehajtható. A jogi személy ügyvezetése e döntésekért viszont a Ptk szabályai szerint felel. Azaz a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a szervezetnek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben. Illetve a vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a szervezet felel. De a vezető tisztségviselő a szervezet felé egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.

Bár a civil szervezeteket, közalapítványokat nem érinti ez a szabály, de a nonprofit vállalkozások szempontjából fontos lehet, hogy az ügyvezetés döntést csak akkor hozhat a döntéshozó szerv helyett, ha a szavazatok 25%-át meghaladó részesedéssel rendelkező tagok a döntés meghozatalát megelőző írásbeli véleményükben legalább a szavazatok 51%-át elérő mértékben a határozati javaslattal szemben nem tiltakoznak, ha a jogi személynek a Ptk. szerinti többségi befolyással vagy minősített többséggel rendelkező tagja van, akkor e tag az előzetes írásbeli véleményében a határozati javaslattal szemben nem tiltakozik.

A szervezet keretében működő testületek működésére vonatkozó szabályok

A szervezet vezető tisztségviselőkből álló ügyvezető testülete (pl. elnökség, kuratórium) felügyelőbizottsága, audit bizottsága, valamint jogszabály vagy a létesítő okirat rendelkezése alapján létrehozott más testületi szerve (a továbbiakban együtt: testület) az üléseit megtarthatják elektronikus hírközlő eszköz útján vagy más személyazonosítást lehetővé tevő elektronikus eszköz igénybevételével. E mellett írásbeli egyeztetést is folytathatnak, és a szervezet irányításával kapcsolatos döntéseket írásban is meghozhatják. Ez azt jelenti, hogy a testületek saját működésük során alapvetően a döntéshozó szervre vonatkozó eszközöket, módszereket választhatják. Azaz ülésezhetnek személyes jelenléttel, hozhatnak döntést ülés tartása nélkül.

Ha az elektronikus hírközlő eszköz vagy más személyazonosítást lehetővé tevő elektronikus eszköz útján való tanácskozás és döntéshozatal szabályairól nincs rendelkezés a létesítő okiratban, vagy az eltér a rendeletben foglaltaktól (fent ismertetett szabályoktól), akkor az ülésezés és a döntéshozatal szabályait a testület elnöke, akadályoztatása esetén helyettese, ennek hiányában az elnök által kijelölt, mindezek hiányában az ügyvezetés által felkért tag határozza meg és közli az érintettekkel. Az írásbeli egyeztetés és döntéshozatal elektronikus üzenetváltással (e-mail) is történhet.

Ha a veszélyhelyzet ideje alatt a testület tagjainak létszáma a törvényben, illetve a létesítő okiratban előírt szám alá csökken, vagy a tag az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány miatt egyébként nem tud eljárni, a többi tag jogosult a határozathozatalra. A határozatképességre vonatkozó szabályokat a döntésképes tagok száma alapján kell meghatározni, és határozatot ebben az esetben is szótöbbséggel kell meghozni azzal, hogy a többi tag kiesése esetén a határozathozatalra egy személy is jogosult.

Pl. Ha az egyesület elnökségének öt fős tagságából egy tag lemond a tagságáról, két tag megbetegedik, az elnökség két tagja is hozhat határozatot. Sőt akár egy fő is hozhat határozatot, ha az elnökség minden más tagja kiesik.

Pl. A kuratórium három fős tagságából, ha az elnök és egy másik tag valamilyen okból kiesik, akár az a kurátor is hozhat határozatot, akinek semmilyen képviseleti, önálló döntési joga nem volt korábban.